

З.Береза А.М. Основы створення інформаційних систем. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.:КНЕУ, 2001. – 214 с.

Получено 20.06.2007

УДК 657.446

С.В.КРАВЦОВА

Харківська національна академія міського господарства

ГАРМОНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ТА ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ – ПЕРШОЧЕРГОВА НЕОБХІДНІСТЬ

Розглядається питання необхідності автоматизації бухгалтерського та податкового обліку, недоліки діючого законодавства, що спричиняють гальмування впровадження систем автоматизації на підприємстві.

У сучасному світі одним з головних факторів, що визначають ефективність підприємницької, наукової та будь-якої іншої діяльності, є ступінь інформованості її учасників про стан будь-якої предметної області. Неможливо уявити собі успішну сучасну компанію, співробітники якої не були б оснащені комп'ютерами. Останні тенденції в національній економіці змусили багато в чому консервативних підприємців зрозуміти, що тільки співробітник, який володіє навичками роботи на комп'ютері здатний забезпечити високу конкурентоспроможність. Не є винятком фахівці з бухгалтерського обліку. Виявлено прямий зв'язок між грамотністю в сфері інформаційних технологій та професійним успіхом цієї категорії фахівців. Бухгалтерський облік є самим складним і трудомістким процесом обліку, тому використання комп'ютерних технологій при обробці інформації просто необхідно. Автоматизований облік полегшує роботу при обробці документів та використання інформаційних систем підвищує ефективність і вірогідність обліку, що грає дуже важливу роль у сучасному світі. У гарно автоматизованому бухгалтерському обліку можна досить легко, швидко й точно одержати необхідну інформацію, сформувати форми бухгалтерської звітності, і так далі. Крім того підрахунок даних при автоматизованому обліку здійснюється швидше ніж якби це робилося працівником вручну. Саме з автоматизації бухгалтерського обліку доцільно починати автоматизацію керування на будь-якому підприємстві. Це викликано наступними факторами:

- бухгалтерський облік збирає та реєструє інформацію про господарські операції, яка необхідна іншим управлінським структурам підприємства;

- автоматизація бухгалтерського обліку стала невідкладною задачею, оскільки зовнішні користувачі бухгалтерської інформації (Пен-

сійний фонд, податкові органи та ін.) віддають перевагу при прийомі звітності на електронних носіях.

У майбутньому неможливо назвати гарно організовану бухгалтерську роботу нудною, рутинною. За роки ринкової економіки бухгалтер перетворився з рахівника у фінансового аналітика, податкового консультанта. Від бухгалтера багато що залежить на фірмі, саме бухгалтер відповідає за оформлення фінансових документів, складання звітів, нарахування зарплати й перерахування податків. Він повинен знати, як вести справи ощадливо, використати кошти розумно, домогтися окупності витрат і одержання прибутку. За даними Всесвітнього банку та Міжнародної фінансової корпорації з оцінки бізнес-клімату, український бухгалтер протягом року має велике навантаження на роботі, тільки на ведення податкового обліку він втрачає 2185 годин, йому необхідно розрахувати приблизно 98 платежів до бюджету та не зробити жодної помилки, велику кількість нормативних актів і змін до них потрібно знати й враховувати ці знання в роботі [8]. Становище посилюється ще й тим, що податковий облік не адаптований до реформованого бухгалтерського обліку.

Те, що бухгалтерський облік треба автоматизувати, розуміє будь-який бухгалтер. Але далеко не кожний бухгалтер знає, що потрібно для цього робити і яка його роль у цьому процесі. Як наслідок – пасивність з боку бухгалтера при впровадженні на підприємстві автоматизованої системи обліку. Але все ж таки існує досить з'ясовна причина такого «небажання» бухгалтера втілювати автоматизацію бухгалтерського обліку на підприємстві. Це неврегульованість і неузгодженість діючого податкового та бухгалтерського обліку. Наведену ситуацію неможливо всебічно врахувати в програмному забезпеченні. Процес реформування бухгалтерського обліку остаточно розділив бухгалтерський та податковий облік (вони мають перед собою різні цілі, по різному здійснюють оцінку активів, зобов'язань, прибутків і витрат). Податковий облік має перед собою фіскальні і регуляторні цілі, бухгалтерський – надання достовірної інформації про фінансовий стан підприємства [7]. Тому певні розбіжності існуватимуть завжди. При цій різноманітності необхідно враховувати, що ці два види обліку не є автономними, а саме вони базуються на спільній первинній документації. Незалежно від призначення обліку завжди існує необхідність зіставлення даних й виявлення причин розбіжності. Але ця облікова інформація може мати відмінності. Так, показники за даними податкового обліку суттєво відрізняються від фінансових результатів за даними бухгалтерського обліку.

Питання необхідності гармонізації бухгалтерського та податкового обліку висвітлювали у своїх працях В.М.Сердюк, В.М.Ткаченко, А.Твердомед [4, 6, 7].

Очевидно, що основні причини відокремлення бухгалтерського обліку від податкового це:

1) вимоги ст. 11 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» №334/94-ВР від 28.12.1994 р. зі змінами та доповненнями [1], а саме використання правила першої події. Дія цього правила призвела до того, що виникнення валового доходу чи валових витрат та відображення їх у податковому обліку не співпадає з моментом визнання бухгалтерських прибутків та витрат;

2) відмінності обумовлені розбіжностями між податковим трактуванням та економічною природою подій господарської діяльності.

У своїй роботі бухгалтер використовує П(С) БО №17 «Податок на прибуток», затверджений Міністерством фінансів України від 28.12.2000 р. №353 [2]. Він був створений на підставі Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку №12 «Податки на прибуток», який явно не адаптований до особливостей українського законодавства. П(С) БО №17 дуже незручний для користування, адже окремі положення його дуже важко, а то й практично неможливо виконати. Але зробити це необхідно, оскільки це повинно забезпечувати достовірність, прозорість і порівнянність фінансової звітності. Для цього необхідно користуватися набором певних принципів. Згідно з принципом відповідності доходів і витрат у бухгалтерському обліку, витрати повинні бути віднесені до облікового періоду, в якому вони були продуктивно використані, тобто спричинили отримання доходу. Податок на прибуток, який є витратами підприємства, також повинен бути нарахований у тому періоді, в якому нараховані доходи і витрати, що зумовили цей прибуток. Через різницю у правилах бухгалтерського і податкового обліку нарахований за декларацією податок на прибуток відрізняється від бухгалтерського. На практиці застосовують різні правила для бухгалтерського і податкового обліку. В П(С) БО №17 визначено механізм розрахунку витрат з податку на прибуток, який повинен відокремити частину податку на прибуток, що припадає на отриманий за бухгалтерськими даними дохід, і віднести її до витрат поточного періоду, відновивши таким чином відповідність доходів та витрат. Існування конкретних різниць в обліку і складність розрахунку, а звідси і «стикування» бухгалтерського та податкового обліку залежить від чинних у національному обліку правил [4, 7]. Слід зазначити, що український облік у цьому плані досить складний. Відмінність правил бух-

галтерського та податкового обліку зумовлює появу різниць двох типів: постійних і тимчасових.

Постійні різниці виникають за рахунок тих доходів і витрат, які формують тільки бухгалтерський або тільки податковий прибуток, і за ними бухгалтерський і податковий облік не збігатимуться ніколи. Цих різниць досить багато. Наприклад, обмеження на включення до валових витрат сум різних витрат підприємства: на презентації і свята, на амортизацію невиробничих фондів тощо. Вони не відокремлюються, тому, що постійні різниці в обліку відстрочених активів і зобов'язань участі не беруть.

Тимчасові різниці – це різниці між податковою базою активу або зобов'язання і його балансовою вартістю. Свою частку до цих сум вносять і активи, і пасиви балансу. Виникнення й анулювання різниць (відстрочених активів та зобов'язань) пов'язане з погашенням вартості активів і зобов'язань, якими вони були породжені [7].

Також слід відмітити, що застосування вимог П(С) БО № 17 є досить проблематичним, оскільки його норми не підтверджено даними бухгалтерських проводок у податковому обліку через відсутність методології.

Ще одна велика суттєва проблема представляє собою використання «Положення про порядок розрахунку податкових різниць за даним бухгалтерського обліку», затвердженого Наказом Мініну №1316 від 29.12.2006 р. [3]. Воно розроблялося з метою «максимального» наближення обліків, але через недосконалість у визначенні методу обчислення додало роботу бухгалтеру. Вимоги положення направлено на те, щоб змусити платників податку на прибуток розрахувати валові доходи та валові витрати шляхом коригування на податкові різниці та скласти податкову звітність на підставі бухгалтерського обліку (але діючий Порядок складання декларації з податку на прибуток затверджений наказом ДПАУ от 29.03. 2003 г. №143 і Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» не відмінено). В супереч нормам цього Положення існує Концепція реформування податкової системи, затверджена розпорядженням Прем'єр-міністра України від 19.02.2007 р. №56-р. У наведеному вище документі вказано, що складання декларації з податку на прибуток підприємств за даними бухгалтерського обліку неможливо [6].

Яким чином бухгалтеру узагальнити та виконати вимоги всіх існуючих нормативно-правових актів, невідомо, а в окремих випадках – неможливо. Сьогодні український бухгалтер змушений вести два обліки окремо, оскільки порушення податкового законодавства призводить до економічних санкцій, а переключування даних бухгалтерського об-

ліку викликає претензії з боку засновників. Тому за основу на підприємстві при такому нерівному виборі віддають перевагу все ж таки даним податкового обліку. Ведення двох обліків водночас дуже незручно, ці обставини не тільки завищують собівартість, а й призводять до ускладнення адміністрування податків, створюють перешкоди для прогнозування дохідної частини бюджету, оскільки планування економічного розвитку держави базується на статистичних даних, не враховуючи вибірккову податкову звітність.

Таким чином, для успішного втілення систем автоматизації роботи бухгалтера необхідно вирішити питання вдосконалення нормативної бази, що врегулює розбіжності в обліках шляхом максимального узгодження на державному рівні двох взаємопов'язаних обліків на підприємстві:

- змінити порядок складання декларації з податку на прибуток, а саме використовувати принцип визначення об'єкта оподаткування шляхом послідовного коригування облікового прибутку на тимчасові та постійні різниці;
- внести відповідні зміни до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» щодо визначення поняття об'єкта оподаткування податком на прибуток.

1. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України від 28.12.1994р. №334/94-ВР зі змінами та доповненнями.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», затверд. Наказом Міністерством фінансів України від 28.12.2000 р. №3432.

3. Положення про порядок розрахунку податкових різниць за даним бухгалтерського обліку, затверд. Наказом Мініфіну №1316 від 29.12.2006р.

4. Ткаченко В.М. Бухгалтерський та фінансовий облік. Оподаткування. Звітність – К.: А.С.К., 2006. – 1076 с.

5. Комягина В.Б. 1-С бухгалтерия в вопросах и ответах. – К.: Тріумф, 2006. – 375 с.

6. Твердомед А.І, Саливон С. Переучет // Бізнес. – 2000. – №13. – С.68-69.

7. Сердюк В.М. Податковий облік. – К.: Центр навч. літ-ри, 2005. – 312 с.

8. Саливон С. Характеристика бизнес-климата Украины и России // Бізнес. – 2007. – №10. – С.18-21.

Отримано 20.06.2007

УДК 657.4 : 004.67

Н.Ю.КАРПЕНКО, канд. техн. наук, Н.И.ГОРДИЕНКО, канд. экон. наук,
П.В.ПИЧУГИН

Харьковская национальная академия городского хозяйства

АЛГОРИТМ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПЕРВОГО СОБЫТИЯ

Описывается алгоритм для определения первого события в налоговом учете и его реализация средствами электронной таблицы. Алгоритм можно использовать в случаях,